

Bulletin

Sdružení výkupců a zpracovatelů druhotných surovin

Vážení čtenáři,
dovoluji mi abych Vás na úvod našeho prvního výtisku Bulletinu SVDS stručně oslovil a zahájil tak novou komunikaci a to nejen s naší členskou základnou. Jak jistě víte, naše www.svds.cz stránky jsou pro mnohé zájemce o dění v oblasti druhotných surovin platformou pro výměnu myšlenek a zdrojem informací nejen pro výkupce a zpracovatele druhotných surovin, ale i pro ty, kteří mají zájem se s touto problematikou seznámit. Internetová forma nemusí být všem dostupná či příjemná, a proto jsme se rozhodli vydávat (zatím) čtvrtletník v podobě tištěného bulletinu, jehož digitální podobu samozřejmě najdete i na našich [www](http://www.svds.cz) stránkách.

Myslíme si, že máme co říci a že máme co nabídnout. Také si neuskromně myslíme, že Vaše reakce bulletin obohatí a že jeho vícestránková forma se stane vyhledávanou platformou pro diskusi a výměnu třeba i protichůdných názorů. O tom, jestli Vás naše nabídka oslovila, o tom rozhodnete Vy. Je také na místě, abych uvedl, že ne všechno se nám podařilo z našich záměrů splnit. Státní aparát pracuje pomaleji a protože v této věci jsme závislí na spolupráci s ním, museli jsme dlouho připravovanou a očekávanou konferenci na téma „Druhotné suroviny a surovinová strategie ČR“, přesunout na začátek roku 2012. Věříme, že se s Vámi na této akci setkáme.

Přeji Vám hodně úspěchů!
PhDr. Jiří Hejlek
předseda SVDS

Nepromarněný čas

Není to tak dlouho kdy z okamžitého nápadu za krásného letního počasí na hausbótu nedaleko Prahy vzniklo Sdružení výkupců druhotných surovin (dále jen SVDS). Matkou nebylo usnesení orgánu a otcem nebylo politické rozhodnutí, byla to pouze odezva na skutečnost, že neexistoval subjekt, který by byl schopen efektivně hájit zájmy malých a středních podnikatelů v segmentu výkupu a zpracování druhotných surovin proti „zelené hysterii“ podporované několika poslanci a negativně prezentované jednu chvíli každým komu upadlo pero do inkoustu. A proč to vše bylo a ještě pokračuje?

Druhotná surovina. Pro jedno ministerstvo dvě strašidelná slova zakletá do výrazu „odpad“, pro druhé ministerstvo významná část surovinové základny pro všechny průmyslové odvětví. Logickou otázkou je: „Stavíme svou surovinovou základnu na odpadech nebo surovinách?“

Odpad - jak nevýstižné a jak nesmyslné. S tímto faktem se snaží vyrovnat i bruselská exekutiva, i když se radikální definici zatím vy-

hýbá a jen opatrně používá slova jako neodpad či výrobek s ukončenou životností. Nezbyvá než zatlakat a mít dobrý pocit z toho, že SVDS také u toho bylo.

Za 4 roky se stalo SVDS dynamickým sdružením, které sdružuje početně nejvíce subjektů podnikajících v oblasti výkupu a zpracování druhotných surovin, účastní se formování surovinové politiky v orgánech vlády, má své webové stránky, a jako první přichází s myšlenkou realizace vlastních pilotních programů a iniciativ v oblasti přípravy a vzdělávání pro pra-

covníky v oblasti recyklace druhotných surovin.

Vydání nultého čísla bulletinu SVDS má prozatím jen 4 strany, ale na našich internetových stránkách www.svds.cz, v sekci „bulletin“, si lze přečíst toto a další vydání v digitální podobě v nezkrácené verzi, stejně tak i další informace o našem sdružení. A aby to byl bulletin živý, bude součástí diskusní stránka, kde bude možnost sdílet k článkům v bulletinu své názory, kritická slova či poznámky ze něž Vám bude, vážený čtenáři, redakce vděčná.

Redakční rada SVDS

SUNEX s.r.o.

Havelka®

SBĚRNÉ SUROVINY

HOVONOH
ŠROT s.r.o.

Barko

CERVA CZ s.r.o.

J. Mrázková - AKOPA

INKOV OZ s.r.o.

ŠROT GEBESHUBER s.r.o.

LITMET

ČESKÉ SBĚRNÉ SUROVINY

AKUMULACE s.r.o.

KOVIQ-GRUJIP

VEPEX

Kovošrot Vokšice

ŠTOHANZL
OBCHOD S KOVY A KOVOVÝMI ODPADY

Nad odpady se stmívá - nad druhotnými surovinami svítá.

Reálnější kvalitativní vymezení a pozvolný návrat rozumu do této oblasti snad už konečně oddělí odpady od druhotných surovin včetně legislativního uznání jejich technické existence. Při tom není to tak dávno, kdy v naší právní soustavě byl pojem sběrné suroviny samozřejmostí.

Environmentální tlak zahájený v osmdesátých letech postupně ovládl evropský prostor a spolu s narušením resortních kompetenčních vztahů se negativně promítl i do legislativy České republiky, kde přetrvává dodnes. Znění § 3 platného odpadového zákona mělo a stále má hluboce neekonomický, až devastující vliv na podnikatelskou atmosféru a praxi ve významném hospodářském segmentu. S ob-

chodně vysoce atraktivními materiály - především kovovým šrotem, skleněným střepem, odpadovým papírem a dalšími komoditami – se zachází stejně jako s nežádoucími, životní prostředí devastujícími materiály-skutečnými odpady, včetně jejich pracně a nadměrně evidované zatěžující podnikatelskou, řídicí i kontrolní strukturu.

Postupně narůstající tlak na věcně příslušné orgány EU (ze strany

Itálie, Portugalska, České republiky atd.), aby byl v příslušné „odpadové“ legislativě optimalizován environmentální („zelený“) a inženýrský („technicko-ekonomický“) přístup k výskytu, třídění a využívání širokého sortimentu materiálů, pro které byl povinně používán termín „odpady“ přinesl své ovoce.

Prokazatelné zlepšení situace v oblasti odpadů a druhotných surovin se však bude prosazovat ještě pokračování na další straně >>

pokračování z předchozí strany >>

tě určitou dobu. Racionální myšlenky jsou vždy rychlejší, než jejich formální promítnutí do legislativy a často i do praxe, kde svou významnou zpomalující roli hraje vliv nechuti ke změnám určitého okruhu pracovníků, kterým současný zaběhlý a pohodlný stav vyhovuje. Ale budme i nadále optimisty, protože nastoupený vývoj se již prakticky nedá zastavit, snad jen zdržovat.

Skutečnost, že opravdu nastoupil nový trend potvrzuje mimo jiné i existence zásadních podkladů EU, např.:

- SMĚRNICE EP a Rady 2008/68/ES o odpadech, která jako první otevřela problém odpady – neopady (druhotné suroviny),
- KOM (2010) 20 – Evropa 2020, Strategie pro inteligentní a udržitelný růst, která v rámci žádoucích cílů specifikuje mimo jiné efektivnější využívání zdrojů (včetně recyklace) a realizaci nových dovedností a pracovních míst,
- KOM (2011) 13 - Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o tematické strategii pro předcházení vzniku odpad a jejich recyklaci.

V obdobném duchu je orientována i řada dalších materiálů, jejichž přehled je zájmem k dispozici na zvláštním seznamu. Nelze přehlédnout, že ke změně legislativních pohledů na odpady a druhotné suroviny přispěla i česká strana několika podkladovými materiály. **Za nejdůležitější z nich možno považovat materiály Parlamentního shromáždění Rady Evropy**

- Doc. 11596 z 25.dubna 2008- Cyclic Use of Raw Materials from Products (Cyklické využívání surovinové podstaty výrobků) a
- Doc.11896 z 5.května 2009 - Economic importance of raw materials contained in „end - of - life products“ including their energy potential (Hospodářský význam materiálově- surovinového a energetického potenciálu výrobků s ukončenou životností).

V tomto druhém materiálu byla také poprvé deklarována potřeba specializované výchovy pro pracovníky v recyklačních procesech, která pak byla zahrnuta i do závazných materiálů typu KOM.

Příslušnost k EU vyvolává řadu implementačních aktivit český orgánů, které postupně vyúsťují v rozšiřující se paletu pracovních aktivit zaměřených do několika strukturovaných úrovní

- od vyjasňování a zpřesňování termínů jako druhotné produkty, neopady, druhotné suroviny, recyklace atd.,
- jejich začlenění do nově strukturované legislativy, především zákonů o odpadech, zpětném odběru výrobků a zřejmě i dalších souvisejících norem, které jsou v současné době ve stadiu vzniku,
- až po novelizaci Surovinové politiky ČR (obohacené o druhotné suroviny, kritické materiály a pod.), navíc chápanou jako součást energetické a surovinové bezpečnosti EU v novém pojetí t.zv. hospodářské bezpečnosti Evropy.

Pro zajištění těchto náročných úkolů, navíc v relativně krátkém období jsou nejen aktivizovány stávající institucionální nástroje, ale vznikají i zcela nové. Mezi ně patří především:

- „Rada pro druhotné suroviny a odpady“, která byla ustavena jako poradní orgán Pracovního týmu pro hospodářskou politiku Rady hospodářské a sociální dohody ČR na základě Usnesení vlády ČR ze dne 16.listopadu 2009 č.1398
- Rada Vlády pro energetickou a surovinovou strategii ČR v jejíž struktuře pracuje i Pracovní skupina pro druhotné suroviny.

Je důležité, že všechny citované materiály nacházejí odraz v praktickém životě, tedy nejen v legislativní, ale i řídicí, výchovné a podnikatelské sféře, kde se vytváří

- nová znalostní základna pro kvalifikované rozhodování, např. v souvislosti se zpracováním
- „Strategického analytického dokumentu pro oblast využívání druhotných surovin“ (MPO/IEEP, říjen 2011),
- na základě iniciativy SVDS nové přístupy k výchově specialistů pro recyklaci rozšířením Národní soustavy kvalifikací (NSK) o nové pozice Pracovník pro recyklaci, Technik pro recyklaci a nově i dělník v recyklaci a předložením návrhu na vytvoření uceleného strukturovaného systému povolání pro recyklační obor. Sdružení výkupců a zpracovatelů druhotných surovin má své aktivní zástupce prakticky ve všech předchozích pracovních aktivitách K účinnosti práce SVDS přispívá i koordinace postupů při řešení věcných otázek recyklace druhotných surovin s SPDS-Aporeko a členství v této organizaci.

Ing. Polívka, sen.

Stanovisko SVDS k Nařízení Rady EU 333/2011 a Metodickému pokynu k provádění Nařízení

SVDS vítá zahájení odborné diskuse na téma oběhu výrobků a materiálů v národním hospodářství s níž je problematika Druhotných Surovin a Odpadů úzce svázána. Na základě Zápisu z jednání odborné skupiny k implementaci Nařízení Rady EU 333/2011 na MŽP dne 14. 09. 2011 vám zasíláme stanovisko k uvažovanému Metodickému pokynu.

Překlad Nařízení, zejména v odborných termínech, považujeme za neadekvátní a vymykající se standardní terminologii užívané po desetiletí v průmyslu Druhotných Surovin.

Druhotná surovina jako „věc, která po svém primárním využití neztrácí využitel-

nou hodnotu a nebo je vyrobená z odpadu v příslušném zařízení, je zařaditelná podle norem, nevykazuje nebezpečné vlastnosti a je plně obchodovatelná“ je pro průmyslovou zemi surovinou strategickou a měla by být předmětem zvýšené ochrany z hlediska strategické surovinové politiky každé

země. Tomu by měla odpovídat i legislativa pro pohyb Druhotné suroviny průmyslovým procesem.

Navrhovaný postup Metodického pokynu při nakládání s Druhotnými Surovinami a Odpady v rámci Nařízení Rady EU 333/2011 a zákona o Odpadech.

pokračování na další straně >>

pokračování z předchozí strany >>

1. Původce (Držitel) má možnost rozhodnout zda primárně „Využitá věc“ splňuje znaky Druhotné Suroviny podle Kritérií Nařízení REU 333/2011. To znamená, že „věc má využitelnou hodnotu, je zařaditelná podle norem, nevykazuje nebezpečné vlastnosti a je obchodovatelná“ (což znamená, že se Původce Využitě věci nechce zbavit a zaplatit za to a vyřadit ji dalšího materiálového oběhu). Jinými slovy, Druhotná Surovina se vůbec nestane Odpadem.
2. Původce, pakliže „Využitá věc“ nesplní znaky Druhotné Suroviny, je povinen zařadit Využitou věc do kategorie Odpadů a v dalším s ní zacházet pod dle zákona o odpadech. Proces zařazení Využitě věci do kategorie Druhotných Surovin nebo do Odpadů je oprávněna a povinná kontrolovat ČIŽP. V případě chybného zařazení Odpadu mezi Druhotné suroviny se plně uplatní díkce zákona o odpadech se všemi důsledky.
3. Odpady od původce smí přebírat jen oprávněná osoba podle zákona o odpadech.
4. Oprávněná osoba disponující zařízením k Úpravě (MPO) / Využití (MŽP) – zde je nutno vyjasnit naplnění konkrétních pojmů – odpadů může při splnění Kritérií Nařízení REU 333/2011 (technická specifikace podle norem, měření radioakti-

vity, certifikované řízení kvality procesu dodržování shody podle Nařízení REU 333/2011) z odpadu „výrobním“ procesem vyrobit Druhotnou surovinu.

5. Druhotná Surovina z odpadů vzniká procesem výroby a nikoliv odjezdem dopravního prostředku. Přeprava je zahájena procesem nakládky a proto musí být všechny podmínky Nařízení REU 333/2011 splněny již před tímto okamžikem. To znamená, že Zařízení vedle míst definovaných a řádně označených k uložení odpadů bude dispono-

vat řádně označeným místem k uložení Druhotné Suroviny připravené k expedici. Z hlediska evidence Odpadů Zařízení přijme Odpad a v procesu výroby dojde k jeho využití a tím také vyjmutí z další odpadové evidence. Kontrolní činnost přísluší, stejně jako u Původce v bodě 2., ČIŽP se všemi standardními postupy a důsledky.

6. Při přepravě jsou povinnosti dopravců a orgánů standardizované, a přeprava Druhotných surovin se nijak nevymyká přepravě jiných surovin a zboží.

Směrnice 333 v praxi.

Dne 9.10.2011 vstoupila v platnost směrnice EU, která stanoví za jakých podmínek se ocelový, litinový a hliníkový šrot stává druhotnou surovinou-neodpadem u výrobce, který šrot třídí, recykluje, a následně dodává k metalurgickému zpracování.

Legislativní krok pro danou oblast přelomový, toužebně očekávaný.

Co z toho pro nás plyne? Zatím velké „nic“, ale na některých ministerstvech se dozvěděli, že druhotná surovina existuje. A tak dále nakládáme s odpady a věříme, že v průběhu několika měsíců (nebo snad let) se podaří „Bruselu“ doplnit seznamem druhotných surovin-neodpadů o další komodity, které pro své vlastnosti se odpadem stát nemohou. Ovšem nic není tak jednoduché aby to nešlo změnit ve složitý problém. Náš právní řád musí Směrnici 333 implementovat a jedno ministerstvo může přijít o značnou část pracovní náplně, ale na konci lze očekávat

zázrak, kdy odpad se přemění na druhotnou surovinu. Že to není možné? Ale je, prosím sledujte. Občan přinese do sběrně něco z kovu. Podle platného právního ustanovení je to pro občana věc nepotřebná, které se chce zbavit, tedy odpad. Ovšem ouha, po tomto odpadu je poptávka na trhu, který dokonce stanovil jeho cenu. Ekonomicky je to nesmysl, odpad nemůže mít cenu, spíše náklad, ale budiž. Sběrna od občana odpad převezme, zaplatí jeho cenu a pak mohou nastat dvě rozdílné situace.

Zařízení pro výkup či sběr odpadů má vyškolený personál a vlastní platný certifikát kvality (jaký vlastně?). Vykoupený kovový odpad složí na plochu, vezme do ruky Směrnici EU č. 333, zamuluje zakládní formulí a ejhle, na odkladové ploše neleží odpad, ale úhledná kupa druhotné suroviny ovázaná „mašlí bruselského požehnutí“.

A co ta druhá „možnost“? Prostě sběrna je zařízení, které vykupuje stejné předměty, ale není tak inovativní a nemá ani žádný certifikovaný systém kvality. Výkup probíhá prakticky stejně jako v předešlém případě, občan dostane za své odpady finanční hod-

notu, ale jeho odpad přijde zkrátka, žádné zakládní dlo mu nepomůže, je to stále jen odpad.

Uvedená nelogičnost jistě vnese do našeho podnikání mnoho zábavy. V praxi se bude stávat, že jedna provozovna bude rozdělena na dvě části podle toho kde bude odpad a kde surovina. Že v tomto pojetí to bude klást další nároky na skladové plochy a že administrativa s tím spojená přesáhne možnosti výkupu, lze očekávat s naprostou jistotou. A jak to bude s trhem, s čím se bude obchodovat tam? Ani domyslet se nechce, co se stane, když v hutích se setká před vsázkou do pece odpad s druhotnou surovinou.

Řešení od zeleného stolu MŽP mívají často až příliš zelená pravidla, ale zase na druhou stranu, život bez nich by byl nudný. No neberte to.

Boj mezi ministerstvy jde do finále. Komu fandit? Odpověď dá selský rozum. Výkupní s odpady nenakládají a proto SVDS udělá vše proto aby se druhotné suroviny vrátily tam kde vždy byly a kam patří. Až se to podaří obnoví se i prestiž výkupu druhotných surovin.

Aleš Ditrých

Recyklace vyžaduje znalost a kreativitu

Evropa nemá dostatek primárních surovin na výrobu pro 21. století. Mezi kriticky nedostatkové prvky byl zařazen antimon, berylium a dalších 17 surovin na jejichž dostupnosti závisí možnost vyrábět nové produkty, které v etapě užití slibují minimální spotřebu energie.

Nedostatek antimonu se projeví ve výrobě mikrokondenzátorů, kobalt bude chybět pro výrobu baterií a syntetických paliv, galium pro fotovoltaické tenké vrstvy a diody, germanium pro optická vlákna a technologie v oblasti infračerveného světla, indium pro displeje a fotovoltaické tenké vrstvy, platina na katalyzátory a palivové články, paladium na katalyzátory a při odsolování mořské vody, neodym pro výrobu permanentních magnetů (základní potřeba větrných elektráren) a lasery, tantal pro mikrokondenzátory a lékařskou techniku. Evropa se proto ve svých dokumentech rozhodla: bude recyklační společností, tzn. bude přijímat opatření k využívání zdrojů druhotných surovin.

Jednoduše formulovaný cíl obvykle není jednoduché realizovat. V praxi totiž znamená, že Evropa musí mít nejen systémy sběru, technologické a logistické procesy, jimiž druhotné suroviny vrátí do výrobních, ale že také musí mít specialisty respektující fyzikální a chemické zákony, vybavené znalostmi, které budou kreativně využívat. Technologie získání druhotných surovin má za cíl separovat látku z odpadu a převést do takové formy, která umožňuje využití. Recyklace je umění kompromisu postaveného na poznání, nikoli jen na dobré vůli.

Není žádným tajemstvím, že Evropa téměř nevyrobí, omezily se tak zdroje druhotných surovin známého původu a složení, jako např. množství ocelového šrotu z druhovýroby, který se často ani nestal odpadem. Zdrojem druhotných surovin se stávají především výrobky, které dovážíme pro svou spotřebu. Materiálové složení a konstrukce výrobků se rychle mění. Miniaturizace, novolák-

na, nanotechnologie, nové kompozity, nové způsoby spojování materiálů. Výrobce by měl předávat informace o materiálovém složení výrobků, o nebezpečných látkách, které obsahují a doporučit postupy nakládání s odpady výrobků. Dosud se tak děje jen výjimečně.

Vývojem nových technologií a výchovou specialistů pro úroveň řízení recyklační organizace se již desetiletí zabývají TU-VŠB Ostrava a VŠCHT Praha. O kvalitě druhotné suroviny se však rozhoduje již při vzniku odpadu, při jeho shromáždění a dalším zpracování. Technik recyklačního zařízení musí na příjemce rozhodnout o nejvhodnějším postupu pro separaci materiálů, třídění, homogenizaci. Musí být schopen reagovat na proměnlivé složení přijímaných odpadů, stanovit a kontrolovat postupy zpracování i výsledky práce podřízených. Musí se orientovat v právních předpisech, nařízeních a normách a umět hodnotit i ekonomické dopady a dopady činností na životní prostředí.

Výsledkem zmíněných požadavků na techniky a pracovníky recyklačních zařízení je návrh na specializované vzdělávání na úrovni středního vzdělání s maturitou, středního vzdělání s výučním listem a doplnění základního vzdělání pro povolání v odvětví recyklace. Obsah a struktura vzdělávání budou navrženy a ověřeny v rámci projektu, který zadalo MPO jako akreditační orgán.

Povolání budou zařazena do katalogu Národní soustavy povolání www.nsp.cz který obsahuje popisy povolání, příklady charakteristických konkrétních činností, požadavky na obecné a odborné znalosti a dovednosti. Popisy povolání zpracovávají oborově zaměřené sektorové rady,

ve kterých mají své zástupce zaměstnavatelé, např. povolání pro recyklaci zpracovalo Sdružení výkupců a zpracovatelů druhotných surovin (SVDS), které usiluje se o vznik samostatné sektorové rady pro recyklaci, zatím v sektorové radě pro chemii.

Specializované vzdělávání mohou mít ve svých osnovách střední školy, ale zejména mělo by být součástí tzv. dalšího vzdělávání, které nemusí být spojeno s návštěvou vzdělávacího zařízení a umožní v průběhu života získat novou kvalifikaci a měnit zaměstnání podle nabídky pracovního trhu. Osvojení požadované kvalifikace se bude prokazovat složením teoretické a praktické zkoušky před odborně způsobilou akreditovanou osobou v souladu se zákonem č. 179/2006 Sb. Akreditovaná osoba musí mít především dostatečné praktické zkušenosti z provozu recyklačního zařízení. Zkouška bude probíhat podle hodnotících standardů, zpracovaných sektorovými radami a schválených ministerstvem, v tomto případě MPO.

V zemích západní Evropy se využívají demonstrační dílny a recyklační provozy také jako dotovaná socializační pracoviště, kde si frekventant doplňuje základní vzdělání a vytváří pracovní návyky. Tento přístup může být pro zvolený cíl úspěšný, ale není řešením pro průmyslová odvětví, zaměřená na získávání druhotných surovin požadované kvality. SVDS se systémově zapojuje do aktivit, které s výchovou specialistů pro recyklaci souvisejí, jako je zpracování části strategického analytického dokumentu pro surovinovou politiku ČR, práce v Radě pro druhotné suroviny a odpady a v Radě pro energetickou a surovinovou strategii ČR. Z diskuse k definicím odpadu, vedlejšího výrobku a neodpadu a k provádění nařízení Rady (EU) č. 333/2011 vyplývá, že tato specializovaná výchova je nutností. SVDS hodlá pro tuto oblast i nadále využívat všech svých zkušeností.

PhDr. Christjánová

Bulletin Sdružení výkupců a zpracovatelů druhotných surovin vydává pro své členy a partnery.

adresa:
LIGMET a.s.
Lazsko 50
262 31 Milín
IČ: 22728210
e-mail: svds@email.cz
www.svds.cz

odpovědný redaktor: Petr Miller
foto: SVDS Archiv
výroba: MVD group, s.r.o.
tisk: FIZU.cz

Nulté číslo bulletinu vydáno nákladem 150 výtisků.